Prof.Dr. İ. Tayfun UZBAY

Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Tıp Fakültesi,
Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Psikofarmakoloji Araştırma Ünitesi,

ÜLKEMİZDEKİ TEMEL SORUNLAR VE MADDE BAĞIMLILIĞI İLE MÜCADELE

Madde Bağımlılığı İle İlişkili Ülkemizdeki Temel Sorunlar

Madde bağımlılığı önemli bir beyin hastalığı olmasının yanı sıra toplumun genç nüfusu üzerinde etkili olan ciddi bir halk sağlık sorunudur. Sorun aynı zamanda çok boyutludur. Sağlık sorunu olması dışında bağımlılık yapıcı maddelerin dağıtımı ve pazarlanmasından elde edilen paranın yasa dışı örgütleri ve terörizmi finansa etmesi hem ulusal hem de uluslar arası bir güvenlik sorununu da gündeme getirmektedir. Konu aynı zamanda oldukça popülerdir ve basın-yayın organları için her zaman önemli bir haber değeri vardır. Basın-yayın organlarının konuyu işleyiş biçimi son derece önemlidir ve bazen yarardan çok zarar getirebilmektedir.

Madde bağımlılığı bir hastalıktır; ancak bu hastalığı kanser, diyabet, şizofreni, depresyon ve benzeri hastalıklar gibi değerlendirmek büyük bir yanılgıya neden olur. Başka hiçbir hastalığın etrafında yılda 500 milyar dolarlık bir kara para dönmemekte, başka hiçbir hastalık yasadışı eylem ve örgütlerle ve terörizm ile bu kadar içli dışlı olmamaktadır. Madde bağımlılığını değerlendirirken ve mücadele stratejileri belirlerken bir hastalıktan çok daha fazlasını düşünmek, konunun tüm boyutlarını değerlendirmek ve gerçekçi yaklaşımlar sergilemek gerekir.

Ülkemiz söz konusu olduğunda maalesef hastalığın tanımından hastalık olup olmadığının tartışılmasına, tedavisinden mücadele yöntemlerine kadar bilim dünyası da dahil olmak üzere standart ve bilimsel gerçekler doğrultusunda bir işbirliğini yansıtan yaklaşımlar söz konusu değildir. Ülkemizdeki sorunlar aşağıda maddeler halinde sıralanmış ve irdelenmiştir:

1) Konu bilimsel yaklaşımlarla sürekli ve doğru bir biçimde ele alınmıyor: Madde bağımlılığı ile ilişkili en önemli noktalardan biri toplumu doğru ve bilimsel geçerliliği kanıtlanmış bilgilerle aydınlatarak gerek gençlerin, gerekse ailelerin ve toplumun tüm kesimlerinin uyanık ve dikkatli olmasını ve bu dikkati sürdürmesini sağlamaktır. Ülkemizde topluma verilen genel izlenim bilimcilerin, diğer başka konularda olduğu gibi, madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı konusunda da ortak bir görüşe sahip olmadıklarıdır. Kimi bilimcilere göre madde bağımlılığı kolaylıkla tedavi edilebilen bir hastalıktır, kimine göre bir beyin hastalığı değil ruh hastalığıdır. Kimine göre de ülkemiz-de madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı gibi bir sorun yoktur. Olan sorun ise minimaldir. Okullarda gençlerin ve çocukların bu hastalık hakkında bilgilendirilmesini gereksiz bulanlar, bu düşüncelerini okullardaki eğitimin gençlerde ve çocuklarda bu maddelere karşı merakı

arttıracağına dayandırmaktadırlar. Ülkemiz bilim insanları arasında bu kadar farklı düşünceler olması ve bunu zaman zaman basın ve yayın organları aracılığı ile topluma yansıtmaları, okullarda ve gençlere yönelik eğitimlerde yaklaşımların kişiye göre değişebilmesi sadece kafası karışık ve ana-baba düzeyinde de oldukça korkan ama ne yapacağını çok iyi bilmeyen bir kitle yaratmaktadır. Halkımızın, özellikle ana-baba düzeyinde, konuya yaklaşımının özü "acaba benim çocuğum madde kullanıyor mu veya kullanır mı?" korkusudur. Bu korkunun olacaklara bir faydası olmadığı gibi, bu kadar ön planda olması aslında bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Verilen konferansların ve eğitimlerin büyük çoğunluğu korku odaklıdır. Bu eğitimlerde bağımlıların geçirdikleri krizler, bu maddelerin ne kadar tehlikeli olduğu, insanı nasıl günden güne erittiği gibi konular işlenir ve eğitimi alanlara bunlardan uzak durulması gerektiği sıkı sıkıya tembihlenir. Sonuç olarak bu yapılan aslında bir eğitim değildir. Korkutarak kişileri bağımlılık alt kültüründen uzak tutmaya çalışmaktır. Sonuç olarak, ülkemizde öncelikle geçerli bilimsel verilere dayanan bilgiler ışığında toplumu uyanık tutmak, doğru bilgilendirmek, yeni bilgiler geldikçe eski yaklaşımları değiştirmek ve madde kötüye kullanımı ve bağımlılığının ne olduğunu bilen bir toplum yaratmamız gerekiyor. Bu konuda şu ana kadar başarılı olduğumuz söylenemez.

2) Basın ve yayın organlarında izlenmeyi artırmaya yönelik, bilimsel gerçeklerden uzak, yanlış ve yeni bağımlılar oluşmasını teşvik edici bilgiler içeren yayınlar yapılabiliyor: Madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı ülkemizde basın ve yayın organları ya da medya dediğimiz kesimin önemli haber kaynaklarından biridir. Bu konu medyada her zaman ön sıralarda haber değerine sahiptir. Okumayı, belli bir konu hakkında derinlemesine araştırma veya inceleme yaparak bilgi sahibi olmayı ve analitik düşünmeyi pek beceremeyen bir toplum yapımız var. Okullarımızdaki ezberci eğitim ve dershane kültürü gençlerimizin çok yönlü ve yaratıcı düşünmesini engelliyor. Analitik düşünemiyorsanız ve bir şeyleri derinlemesine araştırma ve inceleme konusunda becerileriniz gelişmemişse veya buna sabrınız yoksa genellikle kolaycı yollardan bilgi edinmeye yönelirsiniz. Yeterince analitik düşünemiyorsanız özgüven eksikliğiniz de vardır ve size bir şeylerin empoze edilmesi oldukça kolaydır. Ülkemizde depremden, domuz gribine, küresel ısınmadan madde bağımlılığına kadar birçok önemli konuda toplumsal bilgilendirme ve yönlendirme medya üzerinden gerçekleşmektedir. En eğitimsizinden en eğitimlisine tüm bireylerimiz medyada okudukları veya duyduklarından oldukça etkilenmektedir. Medya da istediği konuyu istediği şekilde ele alıp işleyebilmektedir. Medyada bilimsel konulardaki haberler genellikle abartılı ve ilgiyi artıracak şekilde verilir. Bazı haberlerde de bilimsel doğrular yerine tam tersi bilgiler verildiği sık gözlenen bir durumdur. Ülkemiz medyasının en önemli kaygısı satış ve reklamdır. Medyanın hatalı haberler üretmesinde ve toplumu yanlış bilgilendirmesinde kendi reklamını yapma kaygısı içinde olan sorumsuz bilim insanlarının katkısını da unutmamak lazımdır. Ülkemizde belli problemler veya konular üzerinde yoğunlaşarak çalışan veya belli bir konuya yıllarını adamış bilim insanı sayısı da azdır. Sağlıkla ilgili bir alandaki herhangi bir üniversitesinin lisans diplomasına sahip ve uzmanlığını sinir bilimleri ile ilişkili bir alandan almış veya almamış herkes her konuda rahatlıkla konuşabilmekte ve medyada yer alıp halkı aydınlatma gayreti içine girebilmektedir. Madde bağımlılığı konusunun medyada işlenmesi özel bir özeni gerektirmektedir. Kanserin veya başka bir önemli hastalığın tedavisinin bulunduğunu müjdeleyen, ama gerçeği yansıtmayan veya kanıtlanması için zamana ihtiyaç gösteren bilgilerle ilgili haberler belki o hastalık türü ile problemi olan kişilere ve bunların yakınlarına gereksiz bir umut verebilir; ancak madde bağımlılığı ile ilişkili benzer haberler yeni bağımlıların oluşmasına zemin hazırlayabilir. Bu tarz haberlere bazı örnekler aşağıda verilmiştir.[1-4]

Uyuşturucu alışkanlığını ortadan kaldıran "ilaç" bulundu

Bu buluşuyla dünya tıp literatürüne giren Prof. Dr. Hikmet Koyuncuoğlu "Buluşumla uyuşturucu tutkunları kısa zamanda tedavi edilerek topluma kazandırılacak" dedi

TURGAY GÖZDERELİLER

7.I.1984 MİLLİYET

UYUŞTURUCU maddeler üzerinde araştırmalar yapan bir Türk bilim adamı, dünya ilk defa morfin ve benzeri uyuşturucuların alışkanlığını ortadan kaldıran yeni bir ilaç buldu.

Bu buluşuyla dünya tıp literatürüne giren İstanbul Tıp Fakültesi Farmakoloji Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Hikmet Koyuncuoğlu, "Bu buluşumla morfin ve benzeri uyuşturucu madde müptelaları kısa zamanda tedavi edilerek topluma yararlı insanlar haline getirilecek" dedi.

Prof. Hikmet Koyuncuoğlu, 1970 yılında başlayıp günümüze kadar sürdürdüğü çalışmaları hakkında şunları söylüyor:

"Morfin ve morfinden üretilen uyuşturucu maddeler, ruhsal yapısı bozuk insanlarda iki, ruhsal durumları normal insanlarda dört kez alındıktan sonra fiziksel ve psişik bağımlılık yapmaktadır. Diger bir deyişle bu uyuşturucuları iki veya

başladığım zaman morfin ve benzerlerinin yaptığı alışkanlıkta amino asitlerin rolü üzerinde durdum. Hayvanlar üzerinde yaptığım ilk deneylerde gördüm ki morfinman yaptığım hayvanlarda amino asitler normalin üzerine çıkıyor. Diger yönden morfinin bazı etkilerini amino asitlerle ortadan kaldırmaya çalıştım. Bu amino asitler arasında L-Aspartik asit morfinin hem akut hem de yaptığı alışkanlıkları önledi. Hayvanlarda yaptığım olumlu deneylerden sonra L-Aspartik asidi insanlarda da kullanmaya başladım. İlk sonuçlar başarılı görülerek Birleşmiş Milletler'in yayın organında ve çeşitli dillerin tıp literatürlerinde yayınlandı. Bu yayınlardan sonra Sağlık Bakanlığı'nın izniyle Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde Doç. Dr. Oğuz Arkonaç ile Dr. Ali İhsan Şener gözetiminde yeni ilacın son denemeleri yapıldı.

L-Aspartik asitle tedavinin başarısı yanında getirdiği kolaylık, hasta

Şekil 1- Milliyet Gazetesi'nde Turgay Gözdereliler'in haberi.[1]

SAĞLIK

Perşembe 18 Mayıs 2000 5

Bağımsızlık mücadelesi

İnsan ister alkol, ister uyuşturucu, isterse sigara olsun her türlü bağımlılıktan kurtulabiliyor. Üstelik ayakta tedavi olarak

En kritik yaşlar 20-35 arası

Doktor Hasan Mırsal alkolizmin en çok 20-35 yaşları arasında görüldüğünü belirtiyor. Balıklı Rum Hastanesi'ne tedavi için gelen kadınların erkeklere oranı ise altıda bir

Sigara tiryakilerine kötü, diğer madde bağımlılarına ise bir iyi, bir de daha iyi haberimiz var.

Önce sigara: Sigara tiryakiliği, tedavi edilebilir bir hastalık. Ve dünyada önlenmesi mümkün birinci ölüm nedeni, sigara. Ayrıca, bırakılması en zor madde.

Alkol ve madde bağımlıları için iyi haber: Bağımlılık, kalıtımsal bir olay. Yani insanın iradesinin zayıflığıyla çok ilgili değil. Her türlü bağımlılık, insan beyninin yapısından kaynaklanıyor. Kalıtım nedeniyle beyindeki bazı merkezlerde alkole, çeşitli maddelere, sigaraya bağımlılığa eğilim gösterebilecek bir yapı oluşuyor. Bu tür insanlar daha kolay bağımlı oluyorlar. Dolayısıyla bir kimsenin alkole ya da sigaraya bağımlı olmasının sorumluluklarından biri, genetik yapı ve beyin.

Şimdi de daha iyi haber: İnsan ister alkole, ister uyuşturuculara ve haplara, ister sigaraya bağımlı olsun, beyin kimyasındaki değişikliklerin kontrolü, kişisel iradesi ve yakınlarının yardımıyla, bir doktorun yönlendirmesi ve gözetimi altında, bütün bu bağımlılıklarından kurtulabiliyor.

Bütün bunları, İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra ABD'ye gidip Yale Üniversitesi'nde psikiyatri ve madde bağımlılığı üzerinde

LEVENT CİNEMRE

Şekil 2- Milliyet Gazetesi'nde Levent Cinemre'nin haberi.[2]

insanlar

"UÇMAK" İÇİN ALDIĞI İBOGAİN'İN HER TÜRLÜ BAĞIMLILIĞI YOK ETTİĞİNİ KEŞFETTİ

IŞIĞINI kendi buldu!

Howard Lotsof, henüz 19'undayken, Nirvana'ya ulaşmak için elde geçen her tür zihin açıcı maddeye üç kurtlar gibi saldıran bir hippy idi. 60'ların sonunda bir gün, Afrika'dan getirtilen bir bitkinin kökünden üretilen bir maddeyle tanıştı.

O güne kadar bildiği en iyi sev LSD'ydi. Ona bu yeni madde ondan 10 kat daha güçlüydü ve kullanımda yaklaşık iki gün süren bir trip'in saptalarını açıyordu. Keyif peşinde koşan Lotsof ve arkadaşları bir iki doz İbogain adı verilen bu maddeden kullandıktan sonra garip bir durumla karşılaştılar.

bağımlılığı hepsinde de biçakla keser gibi son buluyordu. Daha da önemlisi, İbogain'in kendisi bir bağımlılık yarıtmıyordu.

Deneylerini psikiyatriyla paylaşmak isteyen Lotsof'a ne o ne de başkaları ciddiye aldı. O yıllarda diğer halüsinojenleri, özellikle de LSD'yi, eroin ve kokain bağımlılığına karşı kullanmayı tercih eden bilimadamları Lotsof'un buluşuna kapalıydı. Ancak Lotsof vazgeçmedi, herkesin kendisine gülüp geçmesine aldırmadan çabasını sürdürdü.

25 yıllık mücadele sonunda amacına eriştı ve Amerikan Sağlık Teşkilatı İbogain'i bağımlılık durdurucu ilaç olarak tanımak zorunda kaldı. Amerika'da eroin, kokain, amfetamin, alkol ve sigara bağımlılığına karşı kullanmak üzere İbogain'in patenti Lotsof'undu artık.

Rituelden tedaviye

İbogain, Batı Afrika'da yetişen Tabernaanthe Iboga adlı tropikal bitkinin özünde bulunan psikoaktif bir madde. Gabon'da, Bwiti dininin rituellerinde kullanılan İboga ekstresi 36 - 48 saat süren farklı bir bilinç hali yaratıyor. Kabile bu-

Tabernanthe

Şekil 3- Aktüel Dergisi'nin kendisi de bağımlılık yapan bir madde olan ibogain ile ilişkili haberi.[3]

MADDE BAĞIMLILIĞI TARİHE Mİ KARIŞIYOR?

16 Mart 2009 • Hurriyet.com.tr

3. Ulusal Psikofarmakoloji Kongresi'nde gerçekleştirilen basın toplantısında agmatin ve ruhsal hastalıklar üzerindeki etkisi konusunda yapılan çalışmalar dikkat çekti. Yapılan araştırmalar agmatinin madde bağımlılığı, şizofreni, depresyon, anksiyete bozuklukları gibi hastalıklarda önemli rol oynadığına dair bulgular ortaya koyuyor.

Şekil 4- Hurriyet.com.tr'nin haberi.[4]

Buradaki dört haberin ortak noktası madde bağımlılığının önemli ancak kolayca tedavi edilebilecek bir hastalık olduğunu vurgulamasıdır. Şekil 1'deki haberde kuşkusuz yapılan bazı bilimsel çalışmalar vardır ve bunlar önemli dergilerde yayınlanmıştır; ancak haberlerin veriliş tekniğinde, bu çalışmaların deney hayvanları ile sınırlı olduğu, ortada buluşa yönelik bir patent olmadığı ve geliştirilmiş bir ilacın uygun bilimsel yöntemlerle bağımlıların üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan bir veri bulunmadığı tamamen göz ardı edilerek bu alanda yeni bir ilaç bulunduğu bildirilmektedir. Şekil 2'deki haberde ise madde bağımlılığı bir muayenehanede ayaktan kolaylıkla tedavi edilen bir hastalık olarak ifade edilmektedir. Maalesef bu tarz haberlerin bağımlılara ve ailelerine umut verdiğini ileri sürenler de vardır. Bu haberlerle ifade edilen diyabet, astım veya romatoid arterit gibi bir hastalık olsa haberler

bilimsel olarak doğru olmasa da insanlara boş bir umut verdiği düşünülebilir. Ancak söz konusu olan madde bağımlılığı ise şöyle ciddi bir tehlike vardır: Bağımlılık yapan maddeleri pazarlayanların ana hedefi gençlerdir. Özellikle ergenlik döneminde gençler risk almaya ve hata yapmaya çok yatkındır. Bu haberler deneme karasızlığı içinde olan gençlerin "nasıl olsa tedavisinin kolay olduğunu düşünerek" kolayca bu maddeleri denemelerine yardımcı olmuştur. Bu haberlerin gençleri kandırmaya çalışanlar tarafından da kullanılmadığını düşünmek büyük bir saflık olur.

Medya madde bağımlılığı ile ilişkili haberleri yaparken özel bir özen ve dikkat göstermek zorundadır. Bilim adamlarının da bu konularda medyaya demeç verirken veya konuşurken yanlış anlaşılmalardan doğacak teşviki göz önünde bulundurması gerekir. Ülkemizde bir televizyon kanalında saatlerce esrarın ve kokainin fiziksel bağımlılık yapıp yapmadığı tartışılmıştır. Bu tartışma sonunda sokaktaki vatandaş esrar ve kokainin morfine göre daha iyi bir madde olduğu fikrine sahip olmuştur. Ancak bu fikir bilimsel olarak doğruyu yansıtmaz. Maddelerin diğerlerine göre daha az tehlikeli veya tehlikesiz olduğunun ölçüsü fiziksel bağımlılık yapıp yapmamaları değildir. Bu tür konuşmaların yapılacağı yer televizyon kanalları değil, bilimsel kongrelerdir. Halka anlayabileceği seviyede bilimsel doğruları eğitim amaçlı anlatmak gerekir. Deprem veya domuz gribi tartışmalarında olduğu gibi her kafadan farklı sesin çıktığı tartışmalar madde bağımlılığı konusuna uygun değildir. Televizyon kanalları bu tarz yaklaşımlarla, bir taraftan izlenme oranlarını artırırken diğer taraftan da maddelerin denenme sıklığını artırıyorlar. Ne yazık ki bu tür sorumsuz haber ve tartışmalara devlet eliyle bir yaptırım veya engelleme de uygulanmamaktadır.

Şekil 3'teki haber ise daha vahimdir. Burada hem madde bağımlılığının tedavi edildiği hem de bunun ibogain ile gerçekleştiği bildirilmektedir. İbogain de bağımlılık yapıcı bir maddedir ve birçok bağımlılığın yoksunluk krizini "yerine geçme" yolu ile hafifletebilir veya tamamen yok edebilir. Bu haber ile yapılan gençlere hem tedavisi var mesajı ile deneme rahatlığı getirmek hem de bağımlılık yapan başka bir maddenin reklâmını yapmaktır.

Şekil 4'teki haberde de bir öğretim üyesinin agmatin ile ilişkili söylediği bazı veriler "madde bağımlılığının agmatin tedavisi ile tarihe gömüleceği" mesajı ile verilmiştir. Bu özel sayının başka bir makalesinde agmatin konusunda da dikkatli olmamız gerektiği vurgulanmıştı. Buradaki veriler çok doğru bile olsa henüz insanlarda ciddi bir sonuç elde etmeden madde bağımlılığının tarih olmakta olduğunu ilan etmek yeni bağımlılar oluşumunu teşvik etmekten başka bir işe yaramaz.

Sonuç olarak, ülkemizde medyanın madde bağımlılığı konusundaki haberleri işleyiş ve veriş biçimi deneme kararsızlığı içinde olan gençleri teşvik edici niteliktedir. Medyanın madde bağımlılığı konusunda yaptığı haberler bazen bağımlılık yapan maddelerin kendilerinden bile daha tehlikeli olabilmektedir. İşin daha vahim tarafı kimsenin bunun farkında olmamasıdır.

3) Bilimsel bilgiye dayalı haber verme tekniği yok: Medya bilim haberlerini bile bilimsel bir teknikten uzak yaklaşımlarla yine abartılı olarak sunmaktadır. Bunun en büyük nedeni ülkemizde gazetecilerin çeşitli alanlara özgül olarak uzmanlaşmamalarıdır. En iyi bilinen haber tekniği magazin tekniğidir ve okunurluğu da artırmak için bu teknik bilim haberlerinde de kullanılmaktadır. Ancak bilim abartı ve spekülasyonları kaldırmaz. Aşağıda madde bağımlılığı alanına özgül iki bilimsel haberi medyanın veriş biçimi örneklenmiştir.[5,6]

İlk haberin başlığında erkeklerin ereksiyon bozukluğunda kullanılan bir ilacın uyuşturucuyu bıraktırdığı mesajı veriliyor. İsveç Lund Üniversitesi'nde hangi bilim adamlarının bu iddiada bulunduğu ve bu iddialarının nerede yayınlandığı gibi noktalar belirsizdir. Böylece, gerçekte böyle bir çalışma olup olmadığı

interpress® medya takip merkezi 1940

AKŞAM
GÜNLÜK ULUSAL GAZETE
İSTANBUL
SİYASİ

Tarihi 27.12.2007
Sayfa No: 4
Tiraj: 180594
Ekseni: 12

Viagra'ya başla uyuşturucuyu bırak

İSVEÇ'TE yapılan bir araştırmaya göre, iktidarsızlık ilacı Viagra, uyuşturucu bağımlılarının tedavisinde de olumlu sonuçlar alınmasını sağlıyor. İsveç Lund Üniversitesi'den bilim adamları, "Viagra, uyuşturucu tedavisi görenlerin 'cinsel durumunu düzene sokarak' tedaviye yardımcı oluyor. Viagra kullanan deneklerde iyileşme belirtileri de görülüyor. Sadece uyuşturucu değil alkol bağımlılarının da Viagra kullanmalarını öneriyoruz" dedi.

Şekil 5- Akşam gazetesinin viagra ve uyuşturucu bağımlılığı konusundaki abartılı haberi.[5]

hakkında da bilgi sahibi olamıyoruz. Ya da böyle bir çalışma varsa çalışmanın bütününde bilim insanlarının asıl söylediğinin ne olduğunu da göremiyoruz. Zaten analitik düşünmeyi sevmeyen bir toplum olduğumuz için haberin başlığı yazıyı kaleme alanın söylediğini peşinen kabul etme eğiliminde oluyoruz. Bu haber madde bağımlılığı ve kötüye kullanımını önceki haber örneklerinde olduğu gibi teşvik etmesinin yanı sıra başka bir sağlık sorununu da ortaya çıkarma potansiyeline sahiptir. Viagranın etkili maddesi olan sildenafilin güçlü damar gevşetici etkisi vardır. Alkol de akut kullanım dozlarında damar genişletici etkiye sahiptir. Buna en güzel örneklerden biri aşırı soğuk ortamda alınan alkolün damar genişlemesi sonucu ısı kaybını arttırmasına bağlı olarak donmayı kolaylaştırmasıdır. İki adet damar genişletici maddenin bir arada kullanılması kan basıncı üzerinde ani düşüşler şeklinde olumsuz bazı etkiler oluşturabilir. Kan basıncındaki ani değişimler kalp ritim bozukluğu gibi başka önemli sağlık sorunlarını da tetikleyebilir. Viagra benzeri ilaçları özellikle orta yaş ve daha ileri yaşlardaki erektil fonksiyon problemi olan erkeklerin kullandığı göz önüne alındığında ve bu yaşlarda antihipertansif kullanımının sıklığı da hesaba katıldığında haberden etkilenerek viagra ve alkolü birlikte daha rahat kullananların ciddi sağlık sorunları yaşayacağı uzak bir ihtimal değildir.

Bu haberin başka bir sakıncası da sağlıklı bireylerde viagra ve alkolün birlikte kullanımını teşvik etmesidir. Toplumumuzda bilinçli ilaç kullanımı başka bir sorundur. Sildenafil ile alkol arasında normal veya düşük dozlarda ciddi bir etkileşme rapor edilmemiş olmakla beraber, özellikle aşırı alkol alımı ile birlikte sildenafilin, etki mekanizmaları göz önüne alındığında, ciddi yan etkiler ortaya çıkarması olasılığı kuvvetlidir.

Sonuç olarak, bu haber de birçok yönden halk sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir ve bilimsel gerçeklerden uzaktır.

MİLLİYET VE HÜRRİYET GAZETELERİ, 17 Ekim 2008

Alkol beyni küçültüyor
AA

ABD'Li araştırmacılar, az miktarda alınan alkolün bile beyinde küçülmeye yol açtığını tespit etti.

Araştırmada, 2 bin yetişkinin içki alışkanlıkları ve beyin hacimleri ile içki içen ve içmeyenlerin beyinlerinin MR görüntüleri incelendi.

Beyinleri kafataslarını kaplama oranı hiç alkol almayanlarda yüzde 78.6, alkolü bırakanlarda yüzde 78.2, mutedil içenlerde yüzde 77.8 ve çok içenlerde yüzde 77.2 olarak

Şekil 6- Milliyet ve Hürriyet Gazeteleri'nin alkolün beyin üzerine etkileri ile ilişkili haberi.[6]

Şekil 6'da görülen haberin kaynağı da belirsizdir. Haberde Amerikalı araştırıcılardan söz edilmektedir; ancak bunların kimlikleri belirsizdir. Çalışma nerede yayınlanmış? Çok küçük yüzdelerle ifade edilen bu farklılıkların bilimsel bir önemi var mı? Bu kadar küçük farklılıklar başka faktörlerden de etkilenerek ortaya çıkabilir mi? gibi soruların da yanıtı alınamamaktadır.

Burada da alkol ile ilişkili olarak bilimsel gerçeklerden uzak ve halka yanlış mesaj veren bir yaklaşım söz konusudur.

Bu sorunların çözümü için, medyanın etik değerlere saygılı ve bilimsel gerçeklere uygun, satış ve kazanç kaygısından çok halkı bilinçlendirmeye yönelik bir yayın politikası gütmesi, bilim haberlerini yapabilecek nitelikte uzman gazeteciler yetiştirilmesi ve bu tür haberlerin uzman denetiminde yapılması gerekmektedir.

4) Kritik kurumlar arasında koordinasyon zayıflığı: Ülkemizde madde bağımlılığı ile mücadele çerçevesinde ortak bir ulusal strateji geliştirebilmek için ayrıntılarından bu yazının ilerleyen bölümünde, madde bağımlılığı ile mücadelede, söz edilecek olan kurum ve kuruluşlar arasında sağlıklı ve olması gereken bir iletişim bulunmamaktadır. Kurum ve kuruluşların konuya yaklaşımı kuşkusuz iyi niyetlidir; ancak bireyseldir. Sonuçta kurumlar ve kuruluşlar arası fikir ve yaklaşım farklılıkları ortaya çıkmakta ve bu farklılıklar ortak bir uzlaşma ile giderilemediğinden güçlü bir ulusal strateji oluşturulamamaktadır.

5) Eğitimin hangi seviyede ve nasıl verileceği konusunda karışıklıklar var: Bir önceki maddede ortaya koyulan koordinasyon eksikliğinin bir sonucu olarak, eğitimin kimlere hangi düzeyde ve nasıl verileceği konusu belirsizdir. İyi niyetle verilen konferanslar ve gerçekleştirilen eğitimler konunun uzmanları tarafından uygun tekniklerle verilmediğinden izleyici kitle tarafından anlaşılamama veya yanlış anlaşılmalar olabilmektedir. Bu durumda tam anlamıyla "kaş yapayım derken göz çıkarılması" deyimine uyan bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Kötü ve hatalı eğitim eğitimsizlikten de kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı konusundaki eğitim ancak doğru yerde, doğru zamanda, doğru kişiler tarafından doğru tekniklerle verildiği takdirde hedefine ulaşır.

6) Madde bağımlılığının sosyal, psikolojik ve biyolojik boyutlarını ortaya koymaya yönelik bilimsel araştırmaların kısıtlılığı: Bir problemle başa çıkabilmenin en önemli aşaması önce onu doğru tanımlamak ve anlamaktır. Ülkemizdeki madde kötüye kullanımının boyutları ile ilişkili olarak yeterli bilimsel veriye sahip olmadığımız bir gerçektir. Yapılan bazı kısıtlı çalışmaların sonuçları sorunun giderek artan bir seyir izlediğine ve madde kötüye kullanım yaşının giderek düştüğüne işaret etmektedir. Bununla beraber, bu verilerin daha geniş ölçekli çalışmalarla desteklenmesine ihtiyaç vardır. Öte yandan, madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı konusunda bölgesel risk haritalarına sahip değiliz. Üniversitelerin konu ile ilişkili araştırma projelerinin azlığı sorunun olası büyüklüğü ile çelişmektedir.

Aslında madde kötüye kullanımı ve bağımlılığının ülkemiz için önemli bir risk olduğunu anlamamıza yardımcı olabilecek ülkemizin nüfus yapısı ve konumu ile ilişkili başka somut veriler de bulunmaktadır. Bağımlılık yapıcı maddelerin kötüye kullanımı toplumun genç nüfusu arasında yaygındır ve bu maddeler psikososyal zararlarını en çok gençler üzerinde oluştururlar. Türkiye Cumhuriyeti genç ve dinamik bir nüfusa sahiptir. Dahası ülkemiz bağımlılık yapıcı maddelerin üretildiği doğunun geri kalmış ülkeleri ile bunların pazarlandığı batı ülkeleri arasında kritik bir geçiş noktasındadır. Güvenlik güçlerinin yaptığı operasyonlarda yasadışı maddelerin yakalanma miktarlarında son yıllarda ciddi bir artış olması da olayın ülkemiz için ciddi bir risk oluşturduğu gerçeğini pekiştirmektedir. Madde bağımlılığı ile ilişkili bilimsel çalışmaların yapılması madde bağımlılığı mücadeleye de önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Madde bağımlılığı ile mücadele

Madde bağımlılığı ile savaşta temel strateji Yeni bağımlıların oluşmasının özellikle eğitim yolu ile engellenmesidir. Ezberci değil, analitik düşünceye dayalı bilim, etik ve hukuk bilinci aşılayan bir ulusal eğitim programı olmalıdır. Gençler kendilerine yönelik girişimlere "hayır" diyebilecek bir bilince ve güce sahip olmalıdır. Ayrıca daha üretken, kendisi ile barışık, bağımlılık yapan maddelerden değil de ürettiklerinden keyif alan bireyler oluşmalıdır. Bütün bunları sağlamanın yegâne yolu eğitimdir.

İllegal bağımlılık yapıcı maddelerin dağıtımı ve kullanımı terör örgütlerine, organize suç örgütleri ve çetelere ve Türkiye üzerinde kötü emelleri olan ülkelere önemli ölçüde çıkar sağlamaktadır. Ayrıca bu tip maddelerin psikolojik ve biyolojik

savaş unsurları olarak kullanıldığı ve bundan sonra da kullanılacağı bir gerçektir. Bu noktada madde bağımlılığı ile mücadele çerçevesinde ailenin yanı sıra, hükümetin, sivil toplum örgütlerinin, üniversitelerin ve güvenlik güçlerinin katılımı ile ulusal bir strateji oluşturulması ve gelişmelere göre bunun yenilenmesi gereklidir. Her şeyden önce ilk yapılması gereken şey hükümetin önderliğinde tüm ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile etkili bir eylem planı ve devlet politikası oluşturmaktır. Bu politika bireylerin eğitiminden üniversitelerin konu ile ilişkili yapacakları araştırmalara kadar geniş bir alanı kapsamalıdır.

Madde bağımlılığı ile mücadelenin üç önemli elemanı vardır. Bunlar araştırma, eğitim ve koordinasyondur. Araştırmanın iki ayağı vardır: Birinci ayakta sorunun Psikososyal boyutlarını saptamaya yönelik çalışmalar, ikinci ayakta ise madde bağımlılığının mekanizmasının anlaşılmasına ve tedavisi için yeni ilaçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar yer alır. Her iki ayakta da üniversitelere önemli bir rol ve görev düşmektedir.

Eğitim aile, okul, kamu ve özel sektörde faaliyet gösteren her türlü kurum ve kuruluşların katılımı ile sürekli olmalıdır. Eğitim doğru bilgilere sahip, sorunu iyi bilen uyanık bir toplumsal bilinç geliştirilmesine güçlü bir destek sağlamalıdır.

Güvenlik birimleri, üniversiteler ve araştırma enstitüleri, İlk ve orta dereceli okulların idari kadroları, başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı ile konu ile ilişkili tüm sivil toplum örgütleri arasında stratejik ve doğru işbirliğine dayanan etkili bir koordinasyon sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, madde bağımlılığı ile etkili bir mücadele için önce sorunun net olarak tanımlanması, risk haritasının doğru bir şekilde belirlenmesi ve daha sonra buna yönelik etkili bir eğitim ve araştırma programının bir devlet politikası çerçevesinde uygulanması gerekmektedir. Madde bağımlılığı ile mücadele bireylerin madde kullanımını engelleyerek toplum sağlığının korunmasına yardımcı olmasının ötesinde, bağımlılık yapan maddelerin pazarlanması sonucu ortaya çıkan büyük paranın azalması ve buna bağlı olarak yasa dışı örgütlerin ve terörün daha kolay kontrol edilebilmesi anlamına da gelir.

Kaynaklar

1. Gözdereliler T. Uyuşturucu alışkanlığını ortadan kaldıran ilaç bulundu. Milliyet Gazetesi, 7 Ocak 1984.

2. Cinemre L. Bağımsızlık mücadelesi. Milliyet Gazetesi, 18 Mayıs 2000.

3. Aktüel. İlacını kendi buldu. Uçmak için aldığı ibogain'in her türlü bağımlılığı yok ettiğini keşfeti. Sayı 269, 1996.

4. Hurriyet.com.tr. Madde bağımlılığı tarihe mi karışıyor? 16 Mart 2009.

5. Akşam Gazetesi. Viagra'ya başla uyuşturucuyu bırak. 27 Aralık 2007.

6. Milliyet ve Hürriyet Gazeteleri. Alkol beyni küçültüyor. 17 Ekim 2008.